

Narrativa Xavier Pla

Atrapat en el present

El gener del 2003 Sergi Pàmies va publicar un llarg article en el dominical d'un diari sobre l'exili oblidat.

Era potser la primera vegada que el fill de Gregorio López Raimundo i Teresa Pàmies, nascut a París el 1960, relatava en primera persona i de manera intensa i entranyable les seves vivències a l'exili: una família en situació semiclandestina (el pare no podia ni tan sols donar-li el cognom), unes vacances d'estiu amb els germans grans als suposats paradisos comunistes, contrasenyes per trucar a la porta de casa, acumulacions de preguntes i la mentida com a mètode per sobreviure. Però l'article començava en un dia concret, quan la seva filla, amb només set anys, li va preguntar: "Pare, què és l'exili?". L'exili és notar que ets estranger, li va contestar. "T'ho recorden fora de casa, però també a dins. És aprendre a estimar un país que no és el teu: el país dels teus pares". El lector podia deduir fàcilment l'enorme pes de la memòria familiar i ideològica que Pàmies transportava i l'ingent

esforç fet per l'escriptor per alliberar-se'n. Quan els seus pares, exiliats polítics, ja relativament grans, van decidir tornar a Catalunya, el fill petit ho va viure de manera ben diferent: ell no *tornava*, deixava el país on havia viscut fins aleshores.

Sense les màscares del jo

Entre els pares que desapareixen i els fills que puguen, Sergi Pàmies comença el seu excel·lent i potentísim nou recull de contes, *La bicicleta estàtica*, amb un conte breu i rodó titulat *Benzodiazepina*, una reflexió sobre la identitat desdoblada d'un home desenganyat que queda amb si mateix a través d'un xat d'internet. En tot el llibre hi ha una necessitat de treure's les màscares del jo i de mostrar aspectes potser fins ara poc coneguts de la vida de l'escriptor, però també de reflexionar sobre els suplents, els impositors, els apòstols o els autòmats, en un to amarat d'una certa tristor. No es pot dir que aquest sigui un llibre més autobiogràfic que els anteriors, perquè el gest autobiogràfic tant es pot fer ocultant, com mos-

trant. En aquest recull, l'esforç per explicar allò intangible al lector es fa més evident que no les referències al partit de la falç i el martell, Crimea, Lenin, la lluita de classes o l'ambient de conspiració política.

La bicicleta estàtica és un objecte absurd que inunda les cases de la franja dels qui tenen entre 40 i 50 anys i que sol acabar convertit en un penja-robes. La bicicleta estàtica (que bons són sempre els títols de Pàmies!) permet pedalar sense avançar, i es converteix en la metàfora de la vida present, com si tant el passat com el futur impedissin l'autor de caminar, com si la vida fos només un remar incessant que no donés ni un centímetre de progrés. Deixant de banda els contes sobre el desamor i la crisi de les relacions sentimentals (*Tres maneres de no dir t'estimo* i *Un any de gos equival a set anys de persona*, excel·lents), el gruix del llibre està fonamentat en el record, en la força dels records, que és "devastadora" perquè el que donen "d'evocació t'ho prenen d'equilibri". La forma desconsolada que prenen els re-

Poesia Roger Costa-Pau

D'un mosaic amb fruites

En els primers paràgrafs del pròleg que Lluïsa Julià dedica a aquesta edició de l'obra poètica de Felícia Fuster (Barcelona, 1921), de la qual ha tingut cura, apareixen dos aspectes que fan de primeres claus per obrir les portes d'un univers poètic i creatiu que hem de qualificar de primera magnitud. Perquè incideixen en el lligam indissoluble entre la dona i la poeta que sempre hi ha en la cosmovisió Felícia Fuster. El primer element és la predilecció de l'autora, ja des de ben jove –en el context de la Barceloneta dels anys vint i trenta–, per la paraula i la pintura. Art i poesia, doncs, faran part des del principi d'una ambició artística amb un volgut sentit de totalitat que la poeta i artista anirà articulant amb els anys i que s'anirà enriquint en unes textures d'un bi-

nomi cada cop més ben travat i més obert als aires nous al mateix temps. I en aquest àmbit que podríem dir-ne de consciència de construcció d'una veu –en certa manera coincidint en el temps amb els anys que separen la redacció d'*Una cançó per a ningú* i *Trenta diàlegs inútils* (1984) i *Aquelles cordes al vent* (1987)– hi tenen molt a veure uns fets substancials de la vida com ara els anys viscuts a París, la coneixença i la relació personal i artística amb Maria-Mercè Marçal i Albert Ràfols-Casamada, la seva incursió profunda en l'obra de poetes de la talla de Paul Éluard, Octavio Paz i el gran René Char i, no cal dir, la descoberta i el fort aliment intel·lectual del món japonès. No pas en va, aquesta etapa japonesa coincideix amb una època molt rica artísticament i culmina

amb la confecció d'una part molt notable d'obra pròpia i amb la publicació, amb Naoyuki Sadawa, el 1988, del volum *Poesia japonesa contemporània*.

El segon element està relacionat amb aquest *dona Faber* amb què irònicament es va autodefinir ben aviat la nostra poeta; amb aquest "a fora i a dins" de què ens parla Julià: la d'una creadora "outsider" contumaç que escriu la seva obra des de fora però que pertany a la tradició catalana, una autora que vol viure al marge dels moviments i dels grups pictòrics i intel·lectuals". Però des de sempre, sigui dit, plenament conscient d'una pertinença –tal com feia notar Sam Abrams en l'epíleg que va redactar per al llibre *Postals no escrites* que va publicar Proa el 2001– a la generació de poetes nascuts en-

tre el 1920 i el 1930, al costat de Benet, Beneyto, Oleari, Sampere i Sarsanedas, "severament castigada i desposseïda de gairebé tot i que ha dotat la poesia catalana contemporània d'obres atípiques i insòlites a causa del fet que els autors i les autores van haver de confegir un espai creatiu interior de llibertat absoluta com a antídoto contra el miserable món exterior de la postguerra".

En efecte, la necessitat i també el fort desig d'un espai interior de llibertats donen com a resultat una obra necessàriament viscuda, no gens estàtica: la controvèrsia, el dolor, el sentit de superació, la soledat, els afanys personals i col·lectius, el dubte, la denúncia o el compromís incondicional amb la bellesa i la transformació de la realitat són la recurrència d'un imaginari que formal-

Poesia

La poesia posada al dia

D. Sam Abrams

La fragmentació territorial que pateix la literatura catalana sovint ens priva de tenir el coneixement correcte i exacte de produccions artístiques de primera magnitud. Aquest seria el cas de *Percaceries*, l'excel·lent poemari de Sebastià Perelló (Costitx, 1963). Perelló és innegablement un dels autors més exigents i singulars de la literatura actual. Pertany a l'estirp especialíssima i reduïdíssima d'escriptors que són, alhora, excel·lents narradors i poetes.

L'obra narrativa de Perelló publicada al Principat, un recull de contes (*Mans plegades*, 2004) i una novel·la (*Pèls i senyals*, 2008), ha tingut un cert ressò entre la crítica, que, malgrat tot, no està a l'altura de la qualitat dels llibres. En canvi, l'obra publicada a la seva Mallorca natal, un llibre de relats (*Exercicis de desaparició*, 2000) i dos poemaris (*La set*, 2007, i ara *Percaceries*), ha estat pràcticament negligida.

Percaceries és simplement un dels millors poemaris apareguts en català durant els darrers anys. Respecte al seu antecessor, *La set*, és un llibre més sòlid, versàtil i ambiciós, que ja és dir. Perelló demostra un domini perfecte de tots els aspectes del bon poema, des de les idees substancials fins a la mètrica, passant pel punt de vista, el to, l'estructura dels continguts, la sintaxi, la divisió estròfica, el ritme, el lèxic i l'evocació de temps, llocs i esdeveniments.

També cal dir que Perelló hi té la mà trencada a l'hora de diversificar el format del poema líric. En aquest sentit, a *Percaceries* trobarem tota mena de formats: el poema breu, amb voluntat epigramàtica, el poema seriat, el monòleg dramàtic, el poema narratiu, el poema reflexiu i autoreflexiu... A cada poema de Perelló tots els elements hi encaixen per formar un text únic que es caracteritza per la seva substància humana i intel·lectual i la seva bellesa artística.

Percaceries és un poemari molt actual. Perelló coneix bé el panorama de la poesia internacional i es nota. Perelló sap que la nostra època es caracteritza per una profunda crisi en el sentit i la funció de la literatura en la nostra societat, sobretot, després de la calamitosa caiguda de la postmodernitat. Perelló, en lloc de cedir a la negativitat o l'autocomplaença, mira de refundar la poesia des d'una doble base: la poquedat i l'esdevenir. Defuig els grans pronunciaments sobre els grans temes de la tradició poètica i opta voluntàriament per tot allò que aparentment és exigü i residual. En aquest sentit, Perelló ens obliga a descobrir la realitat de nou, com si es tractés d'una reducció eidectica de la fenomenologia. Als versos inicials del poema autoreflexiu *El deute* el poeta ens ho diu amb claredat: "Del refús, n'has fet refugi obac. / Són les coses que no vénen al cas que t'han fet ric". Perelló ha portat a la pràctica aquella famosa divisa del gran Vinyoli: "He de fer alguna cosa de la meua indigència". L'altra base sobre la qual es fonamenta *Percaceries* és l'esdevenir. Perelló deixa de banda una altra idea bàsica de la nostra tradició, la fundacionalitat de la poesia, i aposta per la despossessió ("I un aprèn a no tenir res") i la impermanència constant ("cerca / la fluïdesa lenta, / aquell desbordament / entre l'ansia de trobar / i la precària certesa". Extraordinari. *

La bicicleta estàtica
 Autor: **Sergi Pàmies**
 Editorial: **Quaderns Crema**
 Barcelona, 2010
 Preu: **11 euros**
 Pàgines: **144**

cords (sobretot el de la mort del pare) domina en alguna de les millors narracions, com ara *Quatre nits* i *El mapa de la curiositat*. A *Les cançons que agradaven a Lenin*, sobre com tancar la casa dels pares (un exercici que també Quim Monzó narrativitza en el seu últim llibre), porta Pàmies a reflexionar sobre com sentir-se arrelat a una casa quan s'ha estat educat en la creença que la propietat corromp. A l'impressionant *Cent per cent seda natural*, la capacitat de saber-se fer el nus de la corbata porta a una reflexió sentimental i moral sobre les relacions del fill i el seu pare, acabat de morir.

El precepte 'menys és més'

Com si seguís el precepte de *less is more*, Pàmies fa que la concisió estilística, el refús d'imatges massa literàries o les descripcions sumàries arribin a convertir-se en una veritable visió moral de la senzillesa de la vida humana, de tall kafkià, que, tot i la ironia, provoca un cert desassossec en el lector. Només alguna excepció metafòrica, com en l'escriuidor *Ataràxia*, concedeix un moment a la metàfora: un home arriba a un servei d'urgències en estat greu. Li extirpen dos tumors, la nostàlgia i l'esperança. Sense passat ni futur, només se sent interpel·lat pel present, el dolorós present. *

Sergi Pàmies ha publicat un nou recull de contes concisos i profunds basats en el recorregut vital i els apunts autobiogràfics

JOSEP LOSADA

Percaceries
 Autor: **Sebastià Perelló**
 Editorial: **Leonard Muntaner**
 Palma, 2010
 Pàgines: **62**
 Preu: **10 euros**

Una imatge de la poeta i pintora Felícia Fuster en un viatge que va fer a la Xina AVUI

ment es desplega en una profusió riquíssima d'exploracions i camins nous. "És necessari vacil·lar, / potser seguir tallant-nos, llargs o curts, / els dubtes, les bufandes / per cobrir-nos de punts interrogants / les venes, les entranyes. / [...] La boca / se'ns apaga i encara tenim set". Les decisions són sempre de cadascú, però diria que l'edició hauria guanyat enormement en qualitat si hi hagués hagut per part de la seva curadora una implicació més directa en aportacions de notes, apunts, comentaris i altres aspectes profunds d'anàlisi... Per ser un llibre d'aquells que són tots els llibres, per si volguéssim per a les venes gustos de pruna i asprors de camins mai explorats. Quan "ja no sabrem mesurar cap distància i tot ens semblarà confús en el mosaic de fruites". *

Felícia Fuster. Obra poètica, 1984-2001
 Edició a cura de **Lluïsa Julià**
 Editorial: **Proa**
 Barcelona, 2010
 Preu: **20 euros**
 Pàgines: **536**